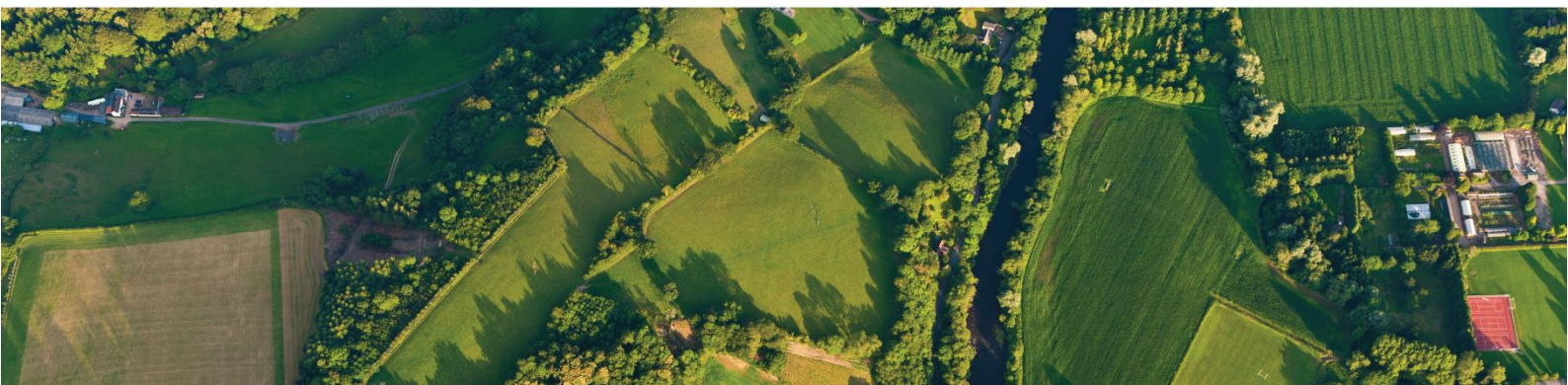

Transect-rapport 3535

Alphen, Goedentijd 27-27a Gemeente Alphen-Chaam (NB)

Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven,
karterende en waarderende fase

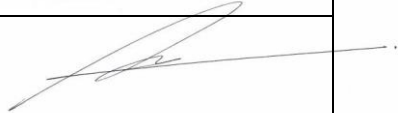
transect

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

Colofon

Titel	Alphen, Goedentijd 27-27a. Gemeente Alphen-Chaam (NB) Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase
Rapportnummer	Transect-rapport 3535
Auteur	M.J. (Maaïke) Hartog
Versie	Versie 1.0
Datum	20-08-2021
Projectnummer	21010143
Onderzoeksmelding	5068505100
Opdrachtgever	Van Dun Advies
Uitvoerder	Transect b.v. Overijsselhaven 127 3433 PH Nieuwegein
Bevoegde overheid	Gemeente Alphen-Chaam
Adviseur namens bevoegde overheid	Regioarcheologen Programmabureau RWB
Beheer en plaats documentatie	Transect b.v., Nieuwegein
Omslagafbeelding	Foto van het plangebied (gezien richting het westen)

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. A.A. Kerkhoven Senior KNA Archeoloog	20-08-21	

ISSN: 2211-7067

© Transect b.v., Nieuwegein

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In opdracht van Van Dun Advies heeft Transect b.v. in juni 2021 een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in een plangebied aan het Goedentijd 27-27a in Alphen (gemeente Alphen-Chaam). De aanleiding voor het onderzoek is het voornemen om een nieuwe woning met bijgebouw te bouwen. Het is nog onbekend tot hoe diep de funderingen voor de nieuwbouw zullen reiken.

Op basis van eerder uitgevoerd bureau- en booronderzoek gold een hoge verwachting voor archeologische resten uit de periode Neolithicum – Nieuwe tijd. Op basis hiervan is een archeologisch proefsleuvenonderzoek geadviseerd en uitgevoerd voordat de bodemingrepen kunnen plaatsvinden.

Het doel van dit onderzoek is het toetsen en aanvullen van de archeologische verwachting door het opsporen en het waarderen van eventueel aanwezige archeologische resten. Het onderzoek moet, voor zover mogelijk, inzicht geven in de aard, datering, omvang, gaafheid, conservering en begrenzing van de mogelijk aanwezige archeologische resten.

In het plangebied zijn twee proefsleuven aangelegd (in totaal 120 m²; 10% van het plangebied). Tijdens het onderzoek is één archeologische vindplaats aangetroffen bestaande uit twee grondsporen (een kuil en paalkuil) met enkele fragmenten handgevormd aardewerk uit de vroege-midden IJzertijd. De sporen zijn in geringe aantallen aangetroffen waardoor deze geen duidelijk context hebben. De sporen zijn in de noordoosthoek van het plangebied aangetroffen in de top van het dekzand op circa 80-100 cm -Mv. De sporen kunnen samen als vindplaats worden gewaardeerd.

Op het selectie criterium fysieke kwaliteit scoort de vindplaats middelhoog tot hoog. Het plangebied heeft een intacte bodemopbouw met weinig verstoringen. Er is echter geen bodemvorming meer aanwezig op het dekzand, waardoor een eventuele vondstenlaag niet meer aanwezig is. De sporen zijn niet in groten getale aangetroffen, maar ze zijn wel goed geconserveerd en hebben redelijk duidelijke spoorcontouren. De vindplaats bestaat uit twee solitaire paalsporen zonder enige duidelijke context met uit één spoor één fragment handgevormd aardewerk. Inhoudelijk scoren de aangetroffen resten middelhoog tot laag. De aangetroffen paalsporen uit de vroege-midden IJzertijd zijn relatief zeldzaam, echter vanwege het gebrek aan context en het geringe aantal geven de sporen weinig extra informatie. Vervolgonderzoek zal waarschijnlijk geen kenniswinst opleveren voor het plangebied. De 'vindplaats' kan bovendien niet als representatief gelden voor sporen en vondsten uit de IJzertijd in de archeoregio.

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek en de waardstelling is de vindplaats niet behoudenswaardige bevonden. Er wordt geadviseerd het plangebied archeologische vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen.

Op basis van dit advies neemt de gemeente Alphen-Chaam, een besluit.

Inhoud

1.	Aanleiding.....	6
2.	Vooronderzoek.....	8
3.	Doel en Methodiek.....	10
4.	Resultaten	12
5.	Waardestelling	15
6.	Conclusie en Advies	17
7.	Geraadpleegde bronnen	18
Bijlage 1.	Archeologische periode-indeling voor Nederland	19
Bijlage 2.	Allesporenkaart	20
Bijlage 3.	Vlaktekeningen.....	21
Bijlage 4.	Veldtekeningen	23
Bijlage 5.	Sporen- en lagenlijst.....	24
Bijlage 6.	Vondstenlijst.....	25
Bijlage 7.	Monsterlijst	25
Bijlage 8.	Beantwoording onderzoeksvragen	26

1. Aanleiding

Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Alphen-Chaam
Plaats	Alphen
Toponiem	Goedentijd 27-27a
Kaartblad	50E
Perceelnummer(s)	APN03-L-413 (deels)
Centrumcoördinaat	125.261 / 388.838
Oppervlakte plangebied	Ca. 1.200 m ²
Oppervlakte onderzoeksgebied	Ca. 1.200 m ²
Huidig grondgebruik	Tuin

In opdracht van Van Dun Advies heeft Transect b.v.¹ in juni 2021 een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in een plangebied aan het Goedentijd 27-27a in Alphen (gemeente Alphen-Chaam, figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is het voornemen om een nieuwe woning met bijgebouw te bouwen. Het is nog onbekend tot hoe diep de funderingen voor de nieuwbouw zullen reiken.

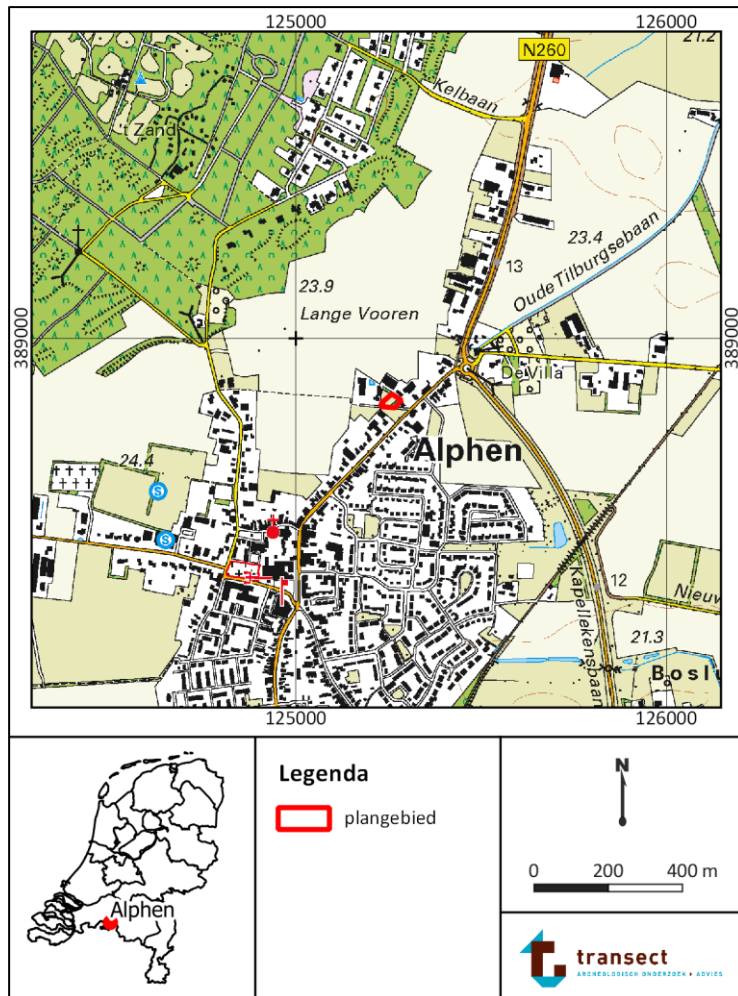
Volgens het bestemmingsplan 'Buitengebied Alphen - Chaam' (2018) is momenteel sprake van een dubbelbestemming Waarde – Archeologie 2. Op basis van de nieuwe beleidskaart van de gemeente Alphen-Chaam ligt het plangebied in een terrein van zeer hoge waarde, waarschijnlijk ter hoogte van het Merovingische grafveld. Dit betekent dat bij ingrepen in de ondergrond met een oppervlakte van meer dan 25 m² en een diepte van meer dan 30 cm -Mv een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk is (Ellenkamp, 2020).

In januari 2021 is een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in het plangebied (Rap 2021; Transect-rapport 3150). Hieruit bleek dat het plangebied een hoge verwachting heeft op archeologische resten uit het Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd.

Op basis van deze verwachting heeft de bevoegde overheid, de gemeente Alphen-Chaam, besloten dat archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk was. Het proefsleuvenonderzoek wordt in dit rapport beschreven.

Het proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd conform de eisen van het daartoe opgestelde Programma van Eisen (PvE; Van Bavel 2021) en de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1 (KNA 4.1; SIKB 2018).

¹ Transect b.v. voldoet aan de eisen zoals gesteld in de kwaliteitsnorm 'BRL SIKB 4000', versie 4.1, en is gecertificeerd door middel van een procescertificaat. Transect b.v. is certificaathouder van de volgende protocollen: 'KNA Protocol 4001 Programma van Eisen', 'KNA Protocol 4002 Bureauonderzoek', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Overig', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Proefsleuven' en 'Protocol 4004 Opgraven', en staat geregistreerd bij de RCE en SIKB.

Figuur 1. Ligging van het plangebied op een topografische kaart. Bron: pdok.nl

2. Vooronderzoek²

2.1 Landschappelijke achtergronden

Het plangebied ligt in het westelijke deel van het zuidelijke zandgebied (Berendsen 2005). Op basis van de geomorfologische kaart is niet bekend wat de exacte geomorfologische eenheid van het plangebied is, aangezien het binnen bebouwd gebied ligt (Alterra, 2017). Op basis van de kaarteenheden op 20-100 m rondom het plangebied is het echter zeer waarschijnlijk dat het plangebied ter plaatse van een dekzandplateau met of zonder een oud bouwlanddek ligt (kaartcode 4F51yc). Op basis van het Actueel Hoogtebestand Nederland kan ook gesteld worden dat het plangebied op de rand van een dekzandplateau gelegen is.

Volgens de bodemkaart zijn in het plangebied hoge zwarte enkeerdgronden bestaand uit matig siltig fijn zand aanwezig (bodemkaartcode zEZ23, Alterra 2015). Hoge zwarte enkeerdgronden zijn antropogene gronden met een onvergraven humeuze bovengrond. Dergelijke gronden worden vaak aangetroffen op de middelhoge zandgronden en werden aangelegd op de plek waar de oude bouwlanden lagen (Stouthamer, 2015).

2.2. Verkennend booronderzoek

Tijdens het veldonderzoek is de ligging van het plangebied op een dekzandplateau bevestigd. In het plangebied is in de top van het dekzand een cultuurlaag aangetroffen vanaf een diepte van 70-95 cm - Mv (22,9-23,1 m +NAP), bestaand uit een zwak humeuze zandlaag met houtskoolspikkels onder een bouwlanddek van 70-95 cm dikte. Dit is een bodemopbouw overeenkomstig met hetgeen is aangetroffen tijdens onderzoeken in de omgeving van het plangebied waarbij ook reeds vindplaatsen uit de Bronstijd tot en met de Vroege Middeleeuwen zijn aangetroffen. In en direct onder de cultuurlaag kunnen archeologische resten aanwezig zijn die dateren vanaf het Neolithicum. De oorspronkelijke top van het dekzand, zoals deze aanwezig is geweest vanaf het Laat-Paleolithicum, is aangetast. Er is namelijk geen spraken van bodemvorming, waardoor vondstconcentraties en haardkuilen uit het Laat-Paleolithicum tot Mesolithicum niet worden verwacht.

2.3 Archeologische waarden

Buiten het vooronderzoek zijn in het plangebied geen eerdere onderzoeken uitgevoerd. Ook zijn er geen vondsten gemeld in het plangebied (bron: Archis3). In de directe omgeving, straal van 500 m van het plangebied zijn wel diverse AMK-terreinen bekend (historische kern Alphen, Merovingisch grafveld en sporen van bewoning uit de Bronstijd en ijzertijd), onderzoeken uitgevoerd en vondsten gemeld. Op basis van deze onderzoeken kan gesteld worden dat in de omgeving van het plangebied sprake is van archeologische resten uit uiteenlopende periodes, van de Bronstijd tot aan de vroege Middeleeuwen, waarbij onder een bouwlanddek sprake kan zijn van een cultuurlaag en grondsporen. Deze grondsporen zijn te relateren aan zowel nederzettingsterreinen en grafvelden.

2.4 Historische achtergronden

Het dorp Alphen en de omliggende buurtschappen, waaronder de Goedentijd, hebben een vroegmiddeleeuwse oorsprong. De ligging van Alphen door de jaren heen lijkt vrijwel ongewijzigd te zijn gebleven, getuige de aanwezigheid van zowel grafvelden als nederzettingen ter plaatse van de huidige dorpskern. De landbouwgronden rondom de huidige kern van Alphen en de vele voormalige buurtschappen bestaan uit essen of enken, opgebracht vanaf de Middeleeuwen om tot een vergroting

² De informatie in hoofdstuk is (deels) afkomstig uit het Programma van Eisen (Van Bavel 2021) en de rapportage van het vooronderzoek (Rap 2021).

van de vruchtbaarheid van het gebied te komen. De straatnaam Goedentijd is afgeleid van een middeleeuws erf en later buurtschap (Vroeg Nieuwe Tijd) dat op ongeveer 100 m ten oosten van het plangebied heeft gelegen. De naam zou verwijzen naar de vruchtbare gronden waarop men gemakkelijk kan verbouwen (bron: Heemkundekring Carel van Roy; Oudheidkundig Streekmuseum Alphen).

Op de historische kaarten (vanaf het kadastraal Minuutplan) is te zien dat het plangebied tot op heden onbebouwd is. Het gebied blijft in gebruik als akker tot in de jaren '80 van de 20^e eeuw, waarna het wordt ingericht als tuin.

3. Doel en Methodiek

3.1 Doel

Het doel van dit onderzoek is het toetsen en aanvullen van de archeologische verwachting door het opsporen en het waarderen van eventueel aanwezige archeologische resten. Het onderzoek moet, voor zover mogelijk, inzicht geven in de aard, datering, omvang, gaafheid, conservering en begrenzing van de mogelijk aanwezige archeologische resten.

Als zodanig dient de vraagstelling te worden beantwoord of binnen de grenzen van de voorgenomen bodemingrepen in het onderzoeksgebied archeologische vindplaatsen aanwezig zijn, of deze behoudenswaardig zijn en onder welke randvoorwaarden behoud mogelijk is. Voor de deelvragen en de beantwoording hiervan, zie bijlage 8.

3.2 Methodiek

Het onderzoek betreft een proefsleuvenonderzoek dat is uitgevoerd conform het hiertoe opgestelde PvE (Van Bavel 2021) en de KNA 4.1 (protocol 4003 Inventariserend veldonderzoek, proefsleuven). In totaal zijn volgens het puttenplan twee proefsleuven van 15 x 4 m aangelegd (120 m², 10% van het plangebied; zie bijlage 2).

De proefsleuven zijn laagsgewijs verdiept met behulp van een graafmachine met gesloten gladde bak, waarbij constant visueel en met een metaaldetector geïnspecteerd is op archeologische sporen en vondsten. Er is steeds één vlak aangelegd in de top van het dekzand (C-horizont), dat op circa 80-100 cm -Mv (22,7-22,9 m + NAP) lag. In totaal zijn twee archeologische grondsporen aangetroffen van een kuil en een paalkuil. Deze sporen zijn beide gecoupeerd. Per werkput zijn twee profielkolommen van 1 meter gedocumenteerd om inzicht te krijgen in de bodemopbouw in het plangebied. Vlakvondsten zijn per vak van 5x4 m, per laag en/of spoor verzameld.

De werkputten, vlakken en profielen en daarin aangetroffen sporen en vondsten zijn conform PvE ingemeten en gedocumenteerd door middel van foto's, tekeningen en beschrijvingen in een database (Archeolink). Met dGPS zijn de putomtrek, maaiveldhoogtes, vlakhoogtes en profielpennen ingemeten (figuur 2).

Figuur 2. Overzichtsfoto van werkput 2, vlak 1, gezien richting het westen.

4. Resultaten

5.1 Bodemopbouw

Om de bodemopbouw te onderzoeken zijn per werkput twee profielkolommen afgestoken en gedocumenteerd (bijlage 4).

Het plangebied heeft een uniforme bodemopbouw. De bodemopbouw bestaat uit een bouwvoor (S.1000) van ongeveer 40-50 cm dik, op een oud bouwlanddek (S.2000), met eronder een bioturbatielaag (S.2100) die gelegen is op het dekzand (C-horizont; S.3000). De bioturbatielaag is waarschijnlijk ontstaan door de verschillende bomen die op het perceel hebben gestaan en deels nog steeds staan. Het oude bouwlanddek dateert waarschijnlijk uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd en is toentertijd opgebracht om de grond vruchtbaarder te maken waardoor landbouw kon plaatsvinden. Het dekzand is aangetroffen tussen 22,7 – 22,9 m +NAP (ca. 80-100 cm -Mv). Er is geen verloop zichtbaar in de natuurlijke ondergrond.

Figuur 3. Profielkolom 1.2 in het zuidprofiel van werkput 1 als voorbeeld van de bodemopbouw in het plangebied.

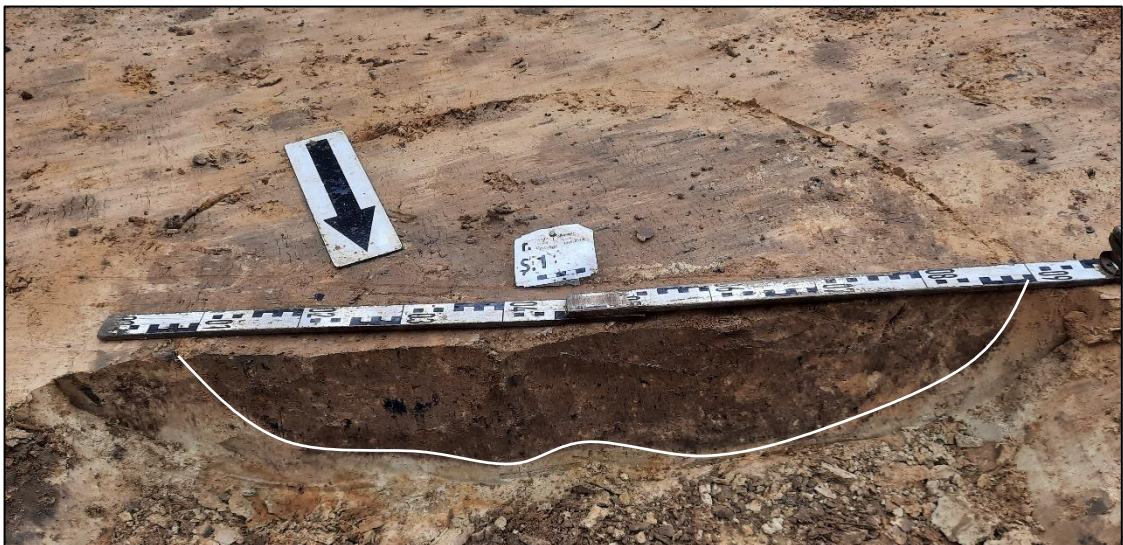
5.2 Sporen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn twee grondsporen aangetroffen (bijlage 2-3 en 5). De sporen bestaan een kuil (S.1) en een paalkuil (S.2). De sporen zijn gelegen onder het oude bouwlanddek

(S.2000) waarmee de top van de sporen is gebioturbeerd/afgetopt door de bioturbatielaag onder het bouwlanddek (S.2100).

Figuur 4. Profielkolom 2.2 in werkput 2 met de paalkuil (S.2) in het zuidprofiel.

Figuur 5. Dwarsdoorsnede van de kuil (S.1) in werkput 2.

Beide archeologische grondsporen zijn in de oostzijde van werkput 2 aangetroffen. De sporen bestaan uit een kuil (S.1; figuur 5) en een paalkuil (S.2; figuur 4) die beide in het profiel komvormig zijn en dieptes hebben van 18-46 cm – vlak. De sporen hebben een bruingrijze kleur en zijn sterk vlekkelig. De spoorcontouren zijn zeer scherp. Uit de kuil is een fragment handgevormd aardewerk verzameld (V.2). Op basis van het vondstmateriaal uit dit spoor worden beide sporen gedateerd in de vroege-midden IJzertijd.

5.3 Vondsten en monsters

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn drie vondsten aangetroffen en er zijn geen monster genomen (bijlagen 6 en 7). De vondsten bestaan uit aardewerk. Met behulp van deze vondsten kan het betreffende spoor en laag (globaal) gedateerd worden.³

Het aardewerk bestaat uit drie fragmenten verzameld uit het oude bouwlanddek (S.2000) en een spoor (S.1) (figuur 6). Het materiaal uit het oude bouwlanddek bestaat uit één bodemfragment (standvoet) roodbakkend aardewerk met zoutglazuur en een randfragment grijsbakkend aardewerk waarschijnlijk bijna steengoed. Deze fragmenten kunnen gedateerd worden in de Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd (Bartels & Kottman, 1999).

Uit het paalspoor, S.1, is één fragment handgevormd aardewerk verzameld met matige grove zand magering. Het fragment is zacht tot matig hard gebakken. Op basis van het verschalingsmateriaal dateert het fragment en daarmee het spoor waarschijnlijk uit de vroege tot midden IJzertijd (Van den Broeke, 2012).

Figuur 6. Fragmenten aardewerk verzameld uit S.1 en S.2000 – V.1 en V.2.

³ Determinaties: M.J. Hartog

5. Waardestelling

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn twee grondsporen van een kuil en paalkuil aangetroffen met een kleine hoeveelheid vondstmateriaal dat dateert uit de vroege-midden IJzertijd en Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd. De grondsporen dateren uit de vroege-midden IJzertijd en vormen samen een vindplaats echter is vanwege de gering aantal geen complextype aan te wijzen. De sporen zijn aangetroffen in de top van het dekzand op circa 80-100 cm -Mv in de noordoosthoek van het plangebied. De archeologische vindplaats is gewaardeerd conform de BRL4000 / KNA-protocol 4003, specificatie VS06 Waarderen. In tabel 1 zijn de scores terug te vinden.

Waardestelling

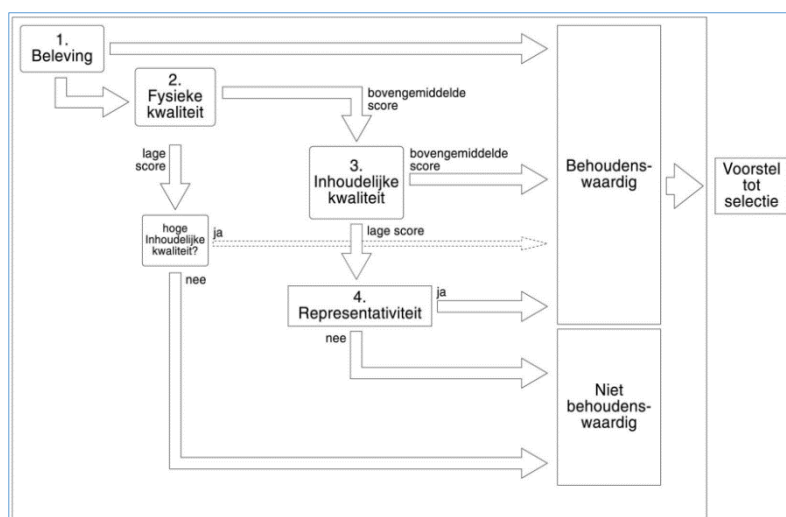
Aan de hand van de gegevens uit het proefsleuvenonderzoek wordt een waardestelling (waardering van vindplaatsen) vervaardigd, zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (figuur 7; KNA, versie 4.1; VS06 Waarderen). Hierin wordt bekeken welke waardestellende elementen op de vindplaats(-en) aanwezig zijn en wat de kwaliteit daarvan is. Vervolgens wordt dit afgezet tegen wat reeds bekend is over vergelijkbare vindplaatsen in de regio en in de betreffende periode.

In het onderstaande wordt op korte en schematische wijze het proces weergegeven dat tot een waardestelling leidt, eerst tekstueel en vervolgens in een stroomdiagram (figuur 7). Ten eerste wordt nagegaan of vindplaatsen vanwege hun belevingswaarde, op basis van hun schoonheid of herinneringswaarde, als behoudenswaardig getypeerd kunnen worden.

De vindplaatsen worden vervolgens op hun fysieke kwaliteit beoordeeld. Een vindplaats wordt op basis van fysieke kwaliteit als in principe behoudenswaardig aangemerkt, indien de criteria gaafheid en conservering samen bovengemiddeld (vijf of zes punten) scoren. De beoordeling van de fysieke kwaliteit is gerelateerd aan de archeoregio waarin de vindplaats zich bevindt, op deze wijze wordt de conserveringstoestand in relatie tot de andere relevante sites bekeken. Bij een middelmatige tot lage score (vier punten of minder), wordt naar de inhoudelijke kwaliteitscriteria gekeken om te bepalen of een vindplaats toch behoudenswaardig is. Indien te verwachten is dat op een van de inhoudelijke criteria 'hoog' wordt gescoord, wordt de vindplaats ook in principe behoudenswaardig geacht. Dit 'vangnet' heeft tot doel er voor te zorgen dat terreinen die van beperkte fysieke kwaliteit zijn, maar desondanks inhoudelijk van groot belang, uit de beoordeling vallen.

Vindplaatsen die op grond van hun fysieke kwaliteit als in principe behoudenswaardig zijn aangemerkt, worden vervolgens gewaardeerd op hun inhoudelijke kwaliteit:

- Eerst vindt een afweging plaats op de eerste drie inhoudelijke kwaliteitscriteria; zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde. Bij een bovengemiddelde score van zeven punten of meer wordt het monument als behoudenswaardig aangemerkt.
- Na deze weging wordt bij vindplaatsen met een lagere inhoudelijke waardering (minder dan zeven punten) nagegaan of het criterium representativiteit van toepassing is. Zo ja, dan wordt een voorstel gedaan voor een als behoudenswaardig aan te merken steekproef per categorie.
- De overige vindplaatsen zijn niet behoudenswaardig.

Figuur 7. Waarderingscriteria (bron: www.sikb.nl).

Beleving

Voor wat betreft beleving kan de vindplaats niet gescoord worden, omdat deze niet bovengronds zichtbaar is of kan worden.

Fysieke kwaliteit

Op het selectie criterium fysieke kwaliteit scoort de vindplaats middelhoog tot hoog. Het plangebied heeft een intacte bodemopbouw met weinig verstoringen. Er is echter geen bodemvorming meer aanwezig op het dekzand, waardoor een eventuele vondstenlaag niet meer aanwezig is. De sporen zijn niet in groten getale aangetroffen, maar ze zijn wel goed geconserveerd en hebben redelijk duidelijke spoorcontouren. De vindplaats bestaat uit twee solitaire paalsporen zonder enige duidelijke context met uit één spoor één fragment handgevormd aardewerk.

Inhoudelijke kwaliteit

Inhoudelijk scoren de aangetroffen resten middelhoog tot laag. De aangetroffen paalsporen uit de vroege-midden IJzertijd zijn relatief zeldzaam, echter vanwege het gebrek aan context en het geringe aantal geven de sporen weinig extra informatie. Vervolgonderzoek zal waarschijnlijk geen kenniswinst opleveren voor het plangebied. De 'vindplaats' kan bovendien niet als representatief gelden voor sporen en vondsten uit de IJzertijd in de archeoregio.

Op basis van bovengenoemde criteria wordt vindplaats als niet behoudenswaardig beoordeeld (zie tabel 1).

Tabel 1. Waardestelling.

Waarden	Criteria	Score – hoog	Score - middelhoog	Score - laag
Beleving	Schoonheid	Wordt niet gescoord		
	Herinneringswaarde	Wordt niet gescoord		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	3		
	Conservering		2	
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid		2	
	Informatiewaarde			1
	Ensemblewaarde			1
	Representativiteit		Nee	

6. Conclusie en Advies

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat tijdens het proefsleuvenonderzoek één archeologische vindplaats is aangetroffen. De vindplaats bestaat uit twee grondsporen (paalspoor en kuil) met één fragment handgevormd aardewerk daterend uit de vroege-midden IJzertijd. De aangetroffen sporen vormen geen duidelijke structuur, hiervoor zijn de hoeveelheid sporen ook te gering in aantal. Naast de hierboven genoemde vondst uit de kuil zijn er ook twee fragmenten keramiek aangetroffen uit het oude bouwlanddek dat dateert uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd.

Advies

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek en de waardestelling is de vindplaats niet behoudenswaardige bevonden. Er wordt geadviseerd het plangebied archeologische vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen.

Op basis van dit advies neemt de gemeente Alphen-Chaam, een besluit.

7. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- SIKB, 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1* (KNA 4.1). (www.sikb.nl/archeologie/richtlijnen/brl-4000).
- Alterra, 2015. *Bodemkaart van Nederland*. Wageningen: Universiteit Wageningen.
- Alterra, 2017, *de geomorfologische kaart van Nederland*, Wageningen.
- Bakker, H. de, 1966. *De subgroepen van het systeem voor bodemclassificatie voor Nederland*. In: Boor en Spade.
- Bakker, H. de en J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*. Wageningen.
- Bartels, M.H. & J. Kottman, 1999. *Steden in scherven: vondsten uit beerputten in Deventer, Dordrecht, Nijmegen en Tiel (1250-1900)*. Zwolle: Stichting Promotie Archeologie. Amersfoort: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek.
- Bavel, H.S. van, 2021. *Programma van Eisen. Alphen, Goedentijd 27-27a. Gemeente Alphen-Chaam (NB). Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase*. Transect-PvE. Nieuwegein.
- Berendsen, H.J.A., 2000. *Landschappelijk Nederland*. Assen (Fysische Geografie van Nederland). 2e druk.
- Rap, J., 2021, *Een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase, Alphen, Goedentijd 27-27a, gemeente Alphen-Chaam, Nieuwegein* (Transect-rapport 3150).
- Van den Broeke, P., 2012. *Het handgevormde aardewerk uit de ijzertijd en de Romeinse tijd van Oss-Ussen. Studies naar typochronologie, technologie en herkomst*. Sidestone Press, Leiden.

Illustratieverantwoording

Figuur 1. Ligging van het plangebied op een topografische kaart (bron: pdok.nl/Transect).

Figuur 2. Overzichtsfoto van werkput 2, vlak 1, gezien richting het westen (bron: Transect).

Figuur 3. Profielkolom 1.2 in het zuidprofiel van werkput 1 als voorbeeld van de bodemopbouw in het plangebied (bron: Transect).

Figuur 4. Profielkolom 2.2 in werkput 2 met de paalkuil (S.2) in het zuidprofiel (bron: Transect).

Figuur 5. Dwarsdoorsnede van de kuil (S.1) in werkput 2 (bron: Transect).

Figuur 6. Fragmenten aardewerk verzameld uit S.1 en S.2000 – V.1 en V.2 (bron: Transect).

Figuur 7. Waarderingscriteria (bron: www.sikb.nl).

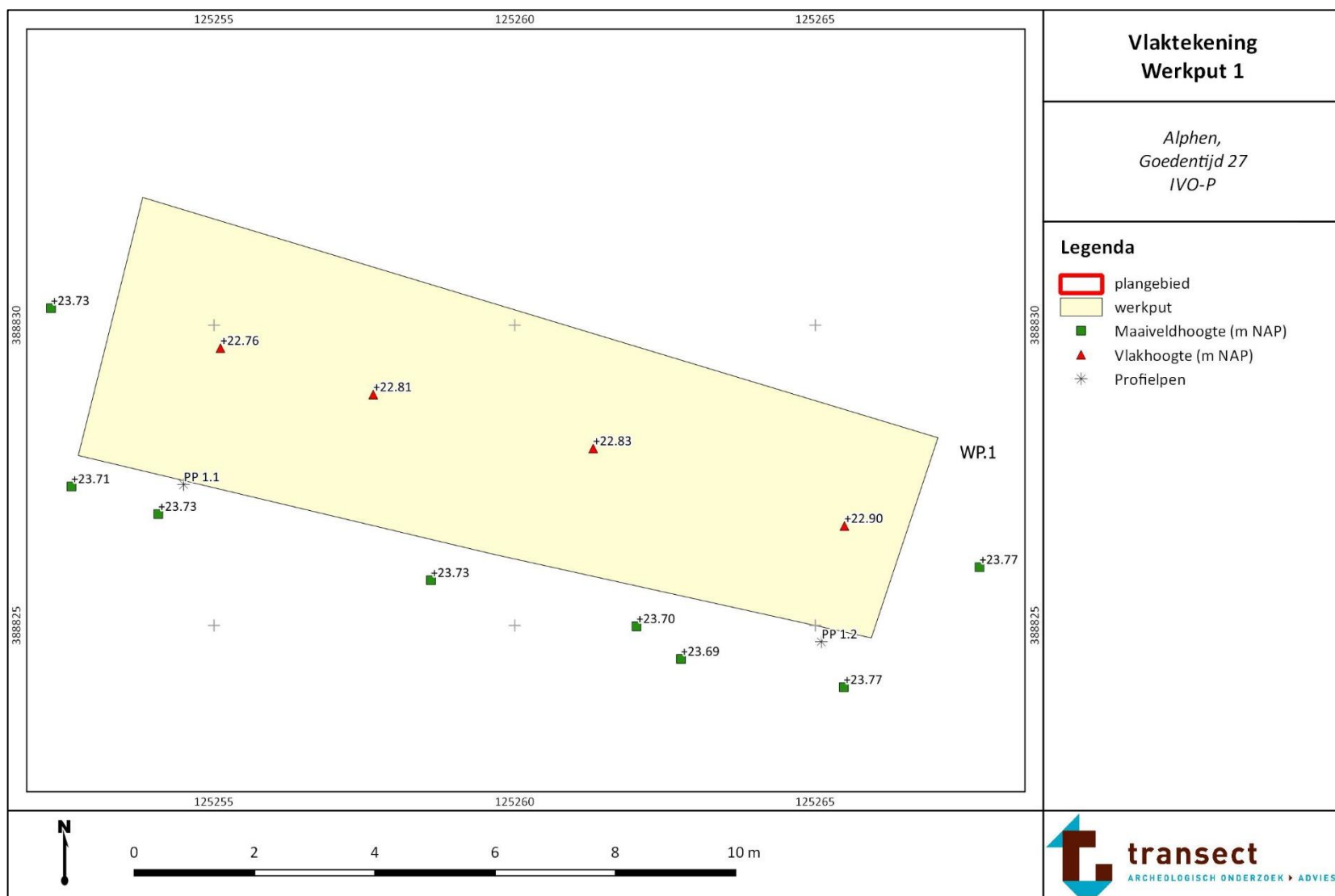
Bijlage 1. Archeologische periode-indeling voor Nederland

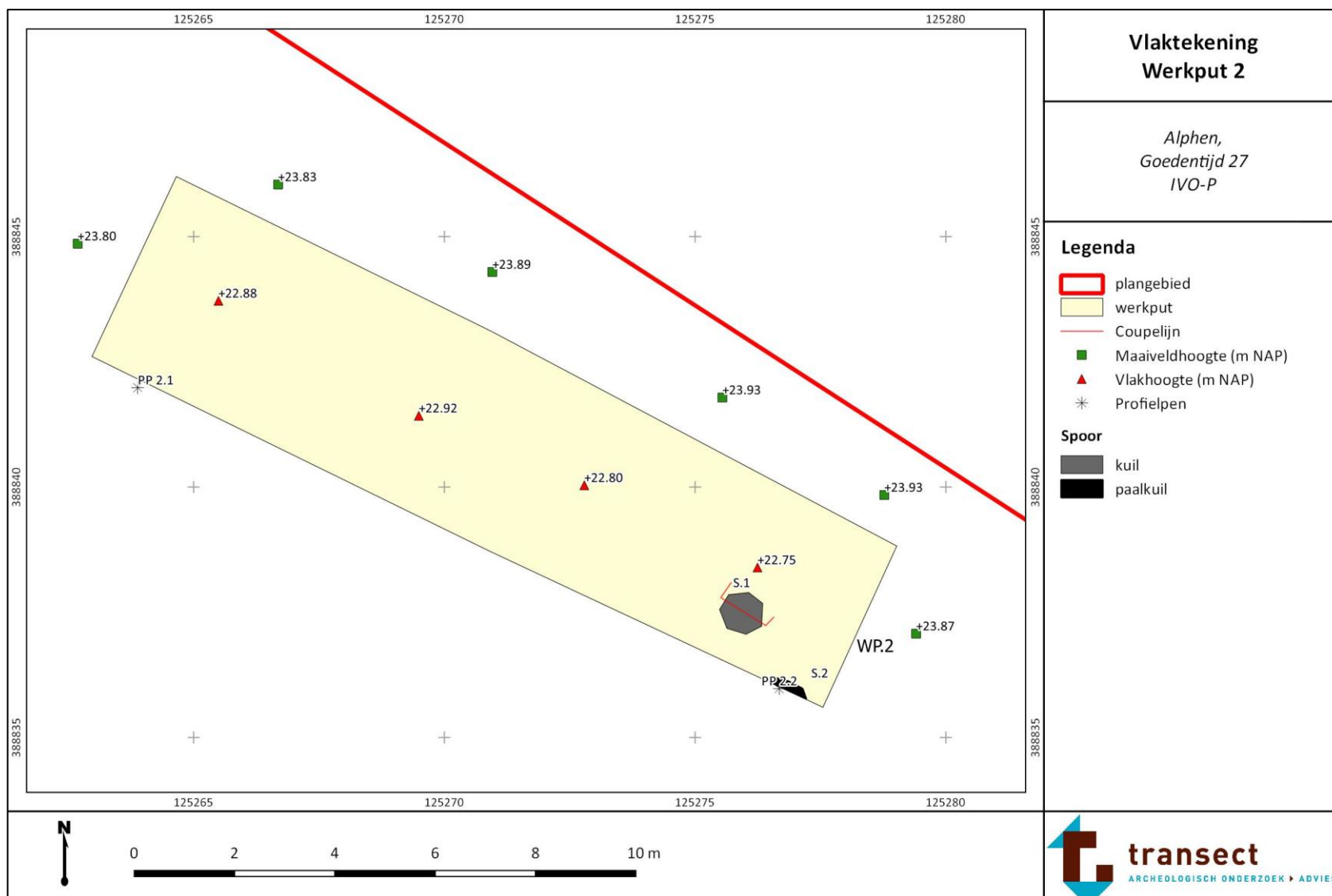
Periode	Deel-/subperiode	Van	Tot
Recent		1945 na Chr.	2050 na Chr.
Nieuwe tijd	Late-Nieuwe tijd	1850 na Chr.	1945 na Chr.
	Midden-Nieuwe tijd	1650 na Chr.	1850 na Chr.
	Vroege-Nieuwe tijd	1500 na Chr.	1650 na Chr.
Middeleeuwen	Late-Middeleeuwen B	1250 na Chr.	1500 na Chr.
	Late-Middeleeuwen A	1050 na Chr.	1250 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen D	900 na Chr.	1050 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen C	725 na Chr.	900 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen B	525 na Chr.	725 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen A	450 na Chr.	525 na Chr.
Romeinse Tijd	Laat-Romeinse tijd B	350 na Chr.	450 na Chr.
	Laat-Romeinse tijd A	270 na Chr.	350 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd B	150 na Chr.	270 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd A	70 na Chr.	150 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd B	25 na Chr.	70 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd A	12 voor Chr.	25 na Chr.
IJzertijd	Late-IJzertijd	250 voor Chr.	12 voor Chr.
	Midden-IJzertijd	500 voor Chr.	250 voor Chr.
	Vroege-IJzertijd	800 voor Chr.	500 voor Chr.
Bronstijd	Late-Bronstijd	1100 voor Chr.	800 voor Chr.
	Midden-Bronstijd B	1500 voor Chr.	1100 voor Chr.
	Midden-Bronstijd A	1800 voor Chr.	1500 voor Chr.
	Vroege-Bronstijd	2000 voor Chr.	1800 voor Chr.
Neolithicum	Laat-Neolithicum B	2450 voor Chr.	2000 voor Chr.
	Laat-Neolithicum A	2850 voor Chr.	2450 voor Chr.
	Midden-Neolithicum B	3400 voor Chr.	2850 voor Chr.
	Midden-Neolithicum A	4200 voor Chr.	3400 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum B	4900 voor Chr.	4200 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum A	5300 voor Chr.	4900 voor Chr.
Mesolithicum	Laat-Mesolithicum	6450 voor Chr.	4900 voor Chr.
	Midden-Mesolithicum	7100 voor Chr.	6450 voor Chr.
	Vroeg-Mesolithicum	8800 voor Chr.	7100 voor Chr.
Paleolithicum	Laat-Paleolithicum B	18.000 BP	8.800 voor Chr.
	Laat-Paleolithicum A	35.000 BP	18.000 BP
	Midden-Paleolithicum	300.000 BP	35.000 BP
	Vroeg-Paleolithicum	-	300.000 BP

Bijlage 2. Allesporenkaart

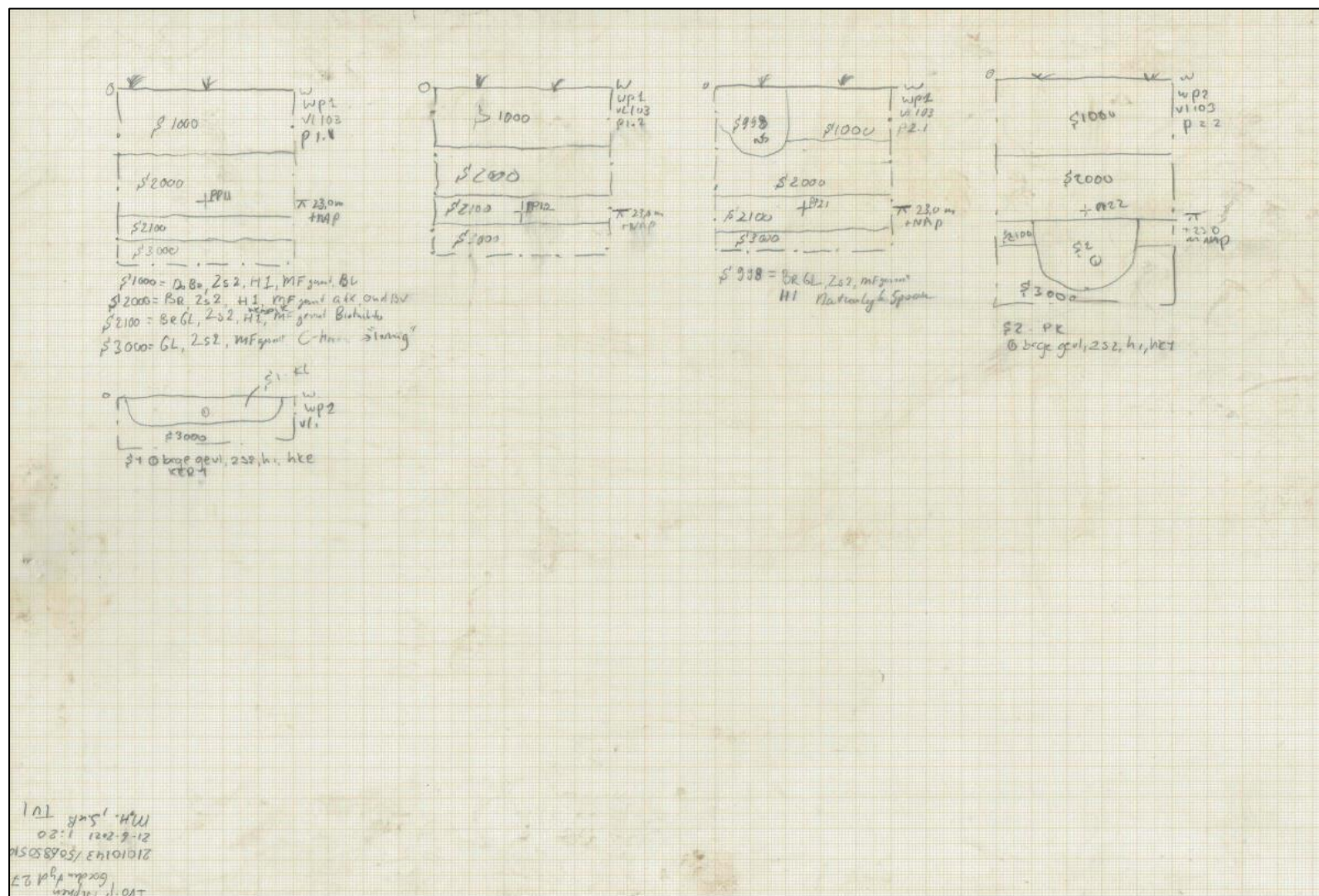

Bijlage 3. Vlaktekeningen

Bijlage 4. Veldtekeningen

Bijlage 5. Sporen- en lagenlijst

Put	Spoor	spoor aard	Spoordiepte	Vulling	Kleur	Kleurstruc	Textuur	Org_stof	Insluitsels
1	1000	BV		1	DBR	homogeen	zs2	H1	
1	2000	AKR		1	BR	homogeen	zs2	H1	
1	2100	LG		1	BRGE	heterogeen	zs2	H1	
1	3000	C-hor		1	GE	homogeen	zs2	VH	
2	1	KL	18	1	BRGR	heterogeen	zs2	H1	HK3
2	2	PK	46	1	BRGR	heterogeen	zs2	H1	HK2
2	998	NAT		1	BRGE	homogeen	zs2	H1	

Bijlage 6. Vondstenlijst

Vondstnummer	Veldvondst	Put	Vlak	Spoor	Spooraard	Vulling	Categorie	Aantal	Gewicht	Opmerking
0001KER	0001	01	001	2000	AKR	1	KER	1	31.6	1x bodemfragment, standvoet, roodbakkend zoutglazuur beide zijde
0001KER1	0001	01	001	2000	AKR	1	KER	1	14.9	1x randfragment grijsbakkend sterk verweerd aardewerk; waarschijnlijk bijna-steengoed
0002KER	0002	02	001	0001	KL	1	KER	1	13.5	1x wandfragment handgevormd aardewerk met matige grove magering, waarschijnlijk grof zand-vroege-midden IJzertijd

Bijlage 7. Monsterlijst

Vondstnummer	Veldvondst	Put	Vlak	Spoor	Spooraard	Vulling	Categorie	Aantal	Gewicht	Opmerking
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Bijlage 8. Beantwoording onderzoeksvragen

- 1. Zijn er in het plangebied archeologische resten aanwezig in de vorm van grondsporen, en/of vondsten?*

Ja, tijdens het onderzoek zijn twee grondsporen van een paalspoor en kuil aangetroffen met daarbij één fragment handgevormd aardewerk uit de kuil en twee fragmenten keramiek uit het oude bouwlanddek.
- 2. Hoe ziet de bodemopbouw in het plangebied eruit en in hoeverre is deze intact?*

Het plangebied heeft een uniforme bodemopbouw. De bodemopbouw bestaat uit een bouwvoor (S.1000) van ongeveer 40-50 cm dik, op een oud bouwlanddek (S.2000), met eronder een bioturbatielaag (S.2100) die gelegen is op het dekzand (C-horizont; S.3000). De bioturbatielaag is waarschijnlijk ontstaan door de verschillende bomen die op het perceel hebben gestaan en deels nog steeds staan. Het oude bouwlanddek dateert waarschijnlijk uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd en is toentertijd opgebracht om de grond vruchtbaarder te maken waardoor landbouw kon plaatsvinden. Het dekzand is aangetroffen tussen 22,7 – 22,9 m +NAP (ca. 80-100 cm -Mv). Er is geen verloop zichtbaar in de natuurlijke ondergrond.
- 3. Wat is de aard, diepteligging, samenhang en spreiding van de aanwezige archeologische resten, grondsporen en structuren (horizontaal en verticaal)?*

De archeologische grondsporen zijn aangetroffen in de top van het dekzand op circa 80-100 cm -Mv. De sporen (een paalspoor en een kuil) zijn gelegen in werkput 2 in de noordoostelijke hoek van het plangebied. Er is geen duidelijke structuur te herkennen in de sporen, waarschijnlijk beslaan het solitaire sporen.
- 4. Wat is de datering van de archeologische resten op basis van (chrono-)stratigrafie en typochronologie? En in hoeverre is er sprake van (dis-)continuïteit in gebruik/bewoning?*

De aangetroffen sporen dateren waarschijnlijk uit de vroege-midden IJertijd. Deze sporen zijn afgedekt door een oud bouwlanddek dat dateert uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd. Het plangebied is waarschijnlijk in de IJertijd in gebruik geweest waarna een discontinuïteit zichtbaar is en pas weer in de Late Middeleeuwen activiteit aanwezigheid was in de vorm van landbouw. Hoogst waarschijnlijk zijn de sporen in het plangebied off-site verschijnselen.
- 5. Welke categorieën vondstmateriaal zijn aanwezig en in welke mate (ook in relatie tot elkaar)? Wat zegt de aard en mate van voorkomen van het vondstmateriaal over het gebruik van het plangebied in het verleden?*

Tijdens het onderzoek is alleen aardewerk aangetroffen handgevormd uit de vroege-midden IJertijd (N=1) en gedraaid keramiek roodbakkend geglaazuurd en bijna steengoed uit de Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd. Vanwege de geringe hoeveelheid materiaal en de aanwezigheid van alleen aardewerk zijn geen relaties te leggen en kan er ook geen conclusies worden getrokken over het gebruik van het plangebied in het verleden.
- 6. Welke depositionele en post-depositionele processen zijn te onderscheiden en in hoeverre hebben deze invloed gehad op de bewoningsgeschiedenis en vondstcontexten?*

Het plangebied is gelegen in het zuid Nederlandse zandgebied dat vanaf het Laat-Paleolithicum waarschijnlijk een aantrekkelijke locatie voor bewoning vormde. Dit onderzoek heeft echter enkel sporen van gebruik van het plangebied gevonden in de vroege-midden IJertijd. De verklaring voor de afwezigheid van sporen van de perioden voor en na de vroege-midden IJertijd is ongekend. Mogelijk was de bodem nog te droog of lagere gelegen dan de gebieden rondom het plangebied. Er zijn geen recente verstoringen van het dekzand zichtbaar die voor aantasting hebben kunnen zorgen van het archeologische niveau.

7. *Hoe verhouden de onderzoeksresultaten zich tot de resultaten uit het vooronderzoek?*

Op basis van het vooronderzoek was een hoge verwachting op archeologische resten uit het Neolithicum tot Nieuwe tijd. De bodem in het plangebied zou bestaan uit dekzand met hierboven een cultuurlaag en een oud bouwlanddek. Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn enkel twee grondsporen uit de vroege-midden IJzertijd aangetroffen en zijn er geen aanwijzingen van een cultuurlaag aanwezig. Onder het oude bouwlanddek was alleen een bioturbatielaag waargenomen.

8. *Wat is de relatie met omliggende historische/archeologische resten?*

De grondsporen uit de vroege-midden IJzertijd zijn waarschijnlijk off-site verschijnselen. Mogelijk relateren deze sporen aan de vindplaats gelegen op circa 200 m ten zuiden van het plangebied (AMK-terrein 15732). Echter vanwege de geringe aantal sporen en vondsten is dit moeilijk met zekerheid te zeggen.

9. *Wat is de fysieke en inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen archeologische resten (gaafheid en conserveringsgraad)? Is sprake van (een) behoudenswaardige archeologische vindplaats(en)? (Maak voor het beantwoorden van deze vraag gebruik van de KNA-waarderingssystematiek).*

Op het selectie criterium fysieke kwaliteit scoort de vindplaats middelhoog tot hoog. Het plangebied heeft een intacte bodemopbouw met weinig verstoringen. Er is echter geen bodemvorming meer aanwezig op het dekzand, waardoor een eventuele vondstenlaag niet meer aanwezig is. De sporen zijn niet in groten getale aangetroffen, maar ze zijn wel goed geconserveerd en hebben redelijk duidelijke spoorcontouren. De vindplaats bestaat uit twee solitaire paalsporen zonder enige duidelijke context met uit één spoor één fragment handgevormd aardewerk. Inhoudelijk scoren de aangetroffen resten middelhoog tot laag. De aangetroffen paalsporen uit de vroege-midden IJzertijd zijn relatief zeldzaam, echter vanwege het gebrek aan context en het geringe aantal geven de sporen weinig extra informatie. Vervolgonderzoek zal waarschijnlijk geen kenniswinst opleveren voor het plangebied. De 'vindplaats' kan bovendien niet als representatief gelden voor sporen en vondsten uit de IJzertijd in de archeoregio.

Op basis van bovengenoemde criteria wordt vindplaats als niet behoudenswaardig beoordeeld.

10. *Kan op basis van de resultaten een advies geformuleerd worden t.a.v. het vervolg in de archeologische monumentenzorg (vrijgeven/behoud in situ/opgraven). Zo ja, hoe luidt deze?*

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek en de waardestelling is de vindplaats niet behoudenswaardig bevonden. Er wordt geadviseerd het plangebied archeologische vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen.

11. *Zijn er vanuit de toestand van de archeologische resten, bodemcondities en toekomstig gebruik mogelijkheden voor behoud in situ?*

N.v.t.

12. *Bij afwezigheid van een vindplaats; wat is hier de verklaring voor (verstoord, ander landschap dan verwacht, e.d.)?*

N.v.t.